

УДК 811.162.1'27-053.5/.6(=162.1:477.8):303.62

**М. З. Зелінська,**

здобувач кафедри польської філології

Львівського національного університету імені Івана Франка,

вул. Університетська, 1, м. Львів, 79000, Україна,

тел. (38- 032) 296- 47-70,

mariazielinska23@gmail.com

## **ОСОБЛИВОСТІ СУЧАСНОЇ МОВНОЇ СИТУАЦІЇ: ВИКОРИСТАННЯ ПОЛЬСЬКОЇ МОВИ В ЗАХІДНИХ РЕГІОНАХ УКРАЇНИ**

Стаття присвячена дослідженню соціолінгвістичної ситуації: вибору мови спілкування молоддю польського походження, яка навчається в позашкільних навчальних закладах (польських суботніх / недільних школах) західних областей України. Отриманий методом анкетування матеріал дає змогу визначити соціолінгвістичну ситуацію молоді польського походження – носіїв польської мови, які проживають у трьох західноукраїнських областях.

**Ключові слова:** польська мова, польське походження, двомовність, анкета, позашкільний навчальний заклад, молодь, комунікативна ситуація, Західна Україна.

**П**ольській мові, яка функціонує поза межами сучасної Польщі, зокрема, на т. зв. пограниччі, присвячено чимало наукових досліджень. У науковій літературі польськими та литовськими дослідниками різнобічно представлено особливості функціонування польської мови на території північно-східного пограниччя (праці З. Курцової [12; 14], З. Саваневської-Мохової [22], Х. Турскої [25], І. Масойць [15], А. Зелінської [26; 27], Х. Карась [9], Е. Смулкової [23], Й. Мендельскої [16] та ін.).

Польська мова на території сучасної України стала предметом наукових зацікавлень П. Париляка [18], З. Курцової [13; 10; 11], М. Бжезіної [3], Е. Смулкової [24], Я. Рігера [19; 20; 21], І. Цехош [5; 4], Е. Дзенгель [6; 7], Л. Непоп [1] та ін. Увага дослідників зосереджена насамперед на описі соціолінгвістичного стану та аналізі особливостей мовлення найстаршого покоління носіїв польської мови. Відсутні натомість ґрунтовні дослідження польського мовлення представників молодшої генерації, що зумовлює актуальність нашої статті. Необхідність дослідження соціолінгвістичних параметрів та

комунікативних аспектів їхнього польського мовлення обґрунтована тим, що саме це покоління в майбутньому визначатиме перспективи розвитку та функціонування польської мови на території України. Ключовим для нашого дослідження є поняття мовної ситуації, до трактування якої в науковій літературі наявні різні підходи. У пропонованій статті це поняття розуміємо згідно з визначенням О. О. Селіванової, як „ситуацію взаємодії різних мов чи різних форм існування однієї мови в певній державі чи регіоні з огляду на функціональну специфіку й ареал поширення мов чи форм мов у певний момент історичного розвитку” [2, с. 335]. **Метою** статті є дослідження соціолінгвістичної ситуації молодого покоління носіїв польської мови в умовах двомовності (чи багатомовності). Завдання полягає у представленні: національного складу сімей досліджуваної молоді; сфер використання польської мови; ситуацій, в яких відбувається переключення мовних кодів; мови спілкування в родинному оточенні; джерела опанування польської мови та функціонування польської мови в Україні в оцінці її молодих носіїв. Матеріал зібрано методом анкетування. Загалом анкетуванням охоплено 453 респонденти, які декларують своє польське походження.

Дослідженням ми охопили 17 позашкільних навчальних закладів Львівської (10 закладів), Івано-Франківської (4) та Тернопільської (3) областей. Позашкільні навчальні заклади (т. зв. польські суботні / недільні школи) функціонують при загальноосвітніх навчальних закладах, польських культурно-освітніх товариствах чи римокатолицьких парафіях. Навчання проводиться в суботу, інколи – в інші дні тижня (у післяобідній час) і відбувається польською мовою.

*Національний склад сімей анкетованих.* Отримані дані свідчать про те, що 41 анкетований походить з сімей, в яких обоє батьків польської національності. Найбільше дітей та молоді, а саме 168 осіб, походить з мішаних сімей, у яких один з батьків – представник польської національної меншини. Деяко менше – 128 учнів – як підтвердження свого польського походження вказують на те, що один з представників старшого покоління родини (бабуся або дідусь) є поляком. Значно рідше трапляються сім'ї (згідно з даними анкетування – лише 25), в яких обоє (бабуся і дідусь анкетованих) польської національності. 91 анкетований декларує своє польське походження на підставі того, що хтось з дальших предків (прабабуся чи прадідусь) польської національності.

*Сфери використання польської мови.* В умовах двомовності кожна з уживаних мов функціонує в певних комунікативних ситуаціях. Надумку В. Мьодунки, дослідника польської мови поза межами Польщі, „<...> польська мова – це мова неофіційних приватних контактів, типових для життя в родині, родинних та товариських контактів у межах тієї самої етнічної групи. Окрім цього, вона уживається в полонійних (парафійних) школах, польських класах, полонійних спортивних і фольклорних колективах, в етнічних (польських) парафіях, польських організаціях <...>” [17, с. 311]. На території України польська мова як мова національної меншини використовується в обмеженій кількості комунікативних ситуацій (за винятком поодиноких польських сіл, у яких є мовою повсякденного спілкування). Литовська дослідниця К. Гебен, досліджуючи вибір молоддю польського походження у Литві мовного коду в окремих комунікативних ситуаціях, спирається на соціолінгвістичний метод *domain* Дж. Фішмана, який виділяє п'ять основних ситуацій: *сім'я, середовище друзів, навчання, релігія і праця*. Беручи до уваги віковий критерій досліджуваних, К. Гебен замість останньої ситуації (праця) виділяє таку сферу контактів, як сусідство, розширюючи водночас згаданий перелік такими ситуаціями, як адміністрація та засоби масової інформації [8, с. 25–26]. Маючи на меті дослідження комунікативних ситуацій, у яких молодь польського походження використовує у спілкуванні польську мову, спираючись на особливості функціонування польської мови на території України та власні спостереження, ми запропонували перелік семи ситуацій, з яких слід було виділити ті, в яких спілкування відбувається мовою національної меншини, а саме: *спілкування з членами сім'ї (вдома), спілкування із знайомими, сусідами, друзями, костел, в польській школі під час занять в польській школі під час перерв*. Окрім цього, анкетовані мали можливість вписати власний, непередбачений нами, варіант у рубриці „в інших ситуаціях (яких?)”.

На основі отриманого матеріалу можна стверджувати, що майже всі анкетовані (99 %) використовують польську мову в позашкільних навчальних закладах під час занять. Для переважної більшості (75 %) польська мова пов'язана з костелом. Трохи більше ніж половина анкетованих (54 %) спілкується польською мовою під час перерв у польській школі. Причиною того, що решта учнів не використовує в спілкуванні в цій ситуації польської мови, є, найімовірніше, те, що в цих позашкільних навчальних закладах навчаються також (а інколи

й передусім) діти та молодь, які не мають польського походження і починають в цих школах вивчення польської мови. Не можна виключати також, що в ситуації, коли в більшості комунікативних ситуацій домінує українська мова, формулювання висловлювання польською мовою вимагає докладання певних зусиль.

Майже половина (49 %) представників молодого покоління стверджує, що польська мова виконує функцію мови домашнього спілкування. Значно рідше анкетовані використовують польську мову, спілкуючись із знайомими та друзями (відповідно 25 % і 28 %). У контактах із сусідами польську мову респонденти використовують найрідше (лише 6 %), що можна обґрунтувати тим, що поляки в цих місцевостях проживають не компактно, а в оточенні україномовного населення, що вимагає використання української мови. 21 % учнів уживають польську мову в інших ситуаціях: під час перебування в Польщі (*w Polsce*<sup>1</sup>; *kiedy wyjeżdżam do Polski*; *podczas przebywania w Polsce*; *kiedy jestem na wakacjach w Polsce*; *na wycieczce w Polsce*) та у спілкуванні з родиною або друзями з Польщі (*w rozmowie z rodziną z Polski*; *z kolegami z Polski*).

*Переключення мовних кодів.* Використання окремих мов, в залежності від комунікативної ситуації, безперечно, вимагає від їх носіїв зміни (переключення) мовного коду. Комунікативні ситуації, в яких відбувається зміна коду, певним чином доповнюють сфери використання польської мови в ситуації білінгвізму. До ситуацій, у яких молодь переходить з української мови на польську<sup>2</sup>, належать передусім такі, як: прихід до польської школи – 29 % (на заняттях з польської мови або при зустрічі з учителем польської школи), до костелу – 19 % (як варіанти – розмова з ксьондзом, інколи з монахинями). Часто анкетованим доводиться змінювати мову з української на польську, спілкуючись з поляками – 15 % (під час перебування в Польщі чи серед місцевої польськомовної спільноти). Іноді зміна коду пов'язана з внутрішньо-родинною мовною ситуацією (7 %), коли комунікація відбувається українською мовою з одним із членів родини, після чого польською – з іншим. Перехід з української мови на польську відбувається також у ситуації, коли молодь повертається із загальноосвітньої школи додому

---

<sup>1</sup> Зафіксовані висловлювання анкетованих подаємо без змін.

<sup>2</sup> 18 % анкетованих не відповідали на це запитання, подекуди зазначаючи, що в різних ситуаціях (*w różnych sytuacjach*).

(2 %), що свідчить про те, що саме польська мова є засобом комунікації між членами сім'ї. В інших ситуаціях (10 %) зміна коду відбувається, як стверджують учні, в консульстві (*w poważnych sytuacjach na przykład konsulstwie*); на конкурсах польської мови (*na konkursach z języka polskiego*); якщо співрозмовник розмовляє польською мовою (*kiedy ktoś rozmawia po polsku*).

Серед комунікативних ситуацій, у яких молодь польського походження переходить з польської мови на українську<sup>1</sup>, варто виділити насамперед такі: вихід з польської школи – 14 % (після занять з польської мови) та коли анкетовані не знають, як висловити щось польською мовою – 11 % (*kiedy brakuje słów; kiedy jest ciężko mi coś powiedzieć; kiedy nieznam słowa*). Необхідність зміни мовного коду виникає під час спілкування з друзями (11 %), а також у ситуаціях, коли співрозмовник не знає польської мови (9%). Рідше переключення коду зумовлене приходом до загальноосвітніх шкіл, магазину (загалом 7 %), а також виходом з костелу (8 %) чи з дому (6 %). Як і в попередній ситуації (зміна коду з українського на польський), перехід з однієї мови на іншу відбувається під час спілкування в родинному колі – 7 % (наприклад: *w rozmowie z matką, a potem z tatą; z ojcem rozmawiam; z rodzicami; kiedy w domu rozmawiam po Polsku, a przyszła do mnie koleżanka która nie wie Polskiego*). Окремі анкетовані змінюють мову спілкування в таких ситуаціях (загалом 11 %): повернення з Польщі (*wracam z powrotem z kolonii*); зустріч українців під час перебування в Польщі (*jak byłam w Polsce, spotkała ukraińców i mówiłam po ukraińsku*); вивчення граматики (*kiedy ucze się gramatyki*) та ін.

*Мова спілкування в родинному оточенні.* Вважаємо також за доцільне дослідити, яка з мов (чи мови) виконує комунікативну функцію в родинному колі, оскільки саме найближче оточення має вирішальний вплив на усвідомлення свого походження і формування національної та мовної свідомості у молодого покоління. Відповіді молоді дають змогу стверджувати, що спілкування з батьками відбувається здебільшого українською мовою (327 учнів, що становить 72 %). Значно менше анкетованих використовують у повсякденному спілкуванні з членами сім'ї два мовні коди (18 %). Переважно це українська та польська мови, в поодиноких випадках,

---

<sup>1</sup> 16 % анкетованих не відповіли на це запитання.

окрім цих мов, молодь уживає також російську або лише російську та польську. Вибір мови, як свідчать додані до відповідей коментарі, залежить від того, з ким із батьків вони спілкуються (*polskim (mama), Ukrainiskim (tato); tata po polsku, mama – ukrainsku*). Польську мову як засіб комунікації з батьками використовує 10 % досліджуваних: 9 % – у Львівській області і 1 % – в Івано-Франківській.

Аналіз мовної ситуації в сім'ях молоді польського походження, на нашу думку, був би неповним без урахування мови спілкування із старшими членами родини (бабусею та / або дідусем), оскільки часто саме польською національністю цього покоління анкетовані обґрунтовують своє польське походження. Згідно з даними проведеного дослідження, майже однакова кількість анкетованих у спілкуванні з представниками старшого покоління використовує українську (38 %) та польську (39 %) <sup>1</sup> мови. Польська мова як засіб комунікації значно частіше використовується молоддю у спілкуванні з бабусею чи дідусем, ніж з батьками, що дає змогу висунути припущення про те, що саме старше покоління підтримує свою мову і традиції та дбає про те, щоб передати їх внукам.

Білінгвальні контакти у спілкуванні молоді з бабусею та / або дідусем, як свідчить зібраний матеріал, притаманні 18 % сімей: представники старшого покоління уживають в розмові свою рідну мову – українську чи польську. Підтвердженням цього є висловлювання на кшталт: *z dziadkiem po polsku, z babcią po ukraińsku; dziadek zawsze mówi po Polsku*.

*Джерело опанування польської мови.* Інформація про джерело, з якого почерпнуто знання польської мови, підтверджує факт використання окремих мов у спілкуванні в родинному колі. Отриманий матеріал свідчить про те, що знання польської мови молоді її носії отримали насамперед від найближчого оточення – членів сім'ї (70 % респондентів). Польської мови навчали здебільшого представники старшого покоління – бабуся та / або дідусь (37 %), дещо рідше – батьки або один з них (33 %). Проте серед молодих осіб, котрі декларують польське походження, є й такі, які навчилися польській

---

<sup>1</sup> Загалом 5 % респондентів не вписали жодного варіанта відповіді. В одній анкеті відсутність відповіді учень обґрунтував тим, що не має ані бабці, ані дідуся. Окрім цього, двоє анкетованих (0,4 %) з м. Чортків стверджують, що у спілкуванні використовують російську мову.

мові в позашкільних навчальних закладах (15 %). Вони подавали в анкетах зазвичай два варіанти відповідей: *polska sobotnia szkola* або *pani + im'я вчителя*. У кількох випадках польської мови навчав ксьондз (імовірно йдеться про заняття з катехизи, які проводяться при костелі). Деякі анкетовані стверджують, що вивчили польську мову самі, перебуваючи на канікулах у Польщі чи за посередництвом телебачення.

*Функціонування польської мови в Україні в оцінці її молодих носіїв.* Як свідчить отриманий за допомогою анкетування матеріал, використання польської мови молодими її носіями в щоденних комунікативних ситуаціях є обмежене (домінантною в досліджуваних місцевостях є українська), що, своєю чергою, обмежує коло потенційних носіїв мови – „мовних взірців” для молодого покоління білінгвів. Ми запропонували молоді відповіді на запитання, яке стосується „особи-взірця”, що є носієм правильної польської мови, яку, на їхню думку, варто наслідувати. Як свідчать отримані результати, взірцем для учнів є передусім учитель (рідше – директор) позашкільного навчального закладу (31 %). Частою в цій ситуації є конструкція *pan / pani + im'я (pani Irena)*, рідше – *pani nauczycielka*. Важливу роль, на думку респондентів, у пропагуванні правильного варіанта польської мови відіграє ксьондз римо-католицької парафії (23 %). Що стосується найближчого оточення анкетованих, то „мовним взірцем” для них є здебільшого представники найстаршого покоління – бабуся / дідусь або обоє (18 %), дещо рідше – батьки: мама / тато або обоє (14 %). Інші варіанти відповідей (12 %) свідчать про те, що досліджувана молодь вважає за доцільне брати приклад з мовно-комунікативної поведінки носіїв польської мови з Польщі, а зокрема: представників польських ЗМІ (*polskie dzinnikarze; pani w telewizji*), польських акторів (*polscy aktorzy*), а також відомих поляків, зокрема Папи Римського (*Jan Pawel II*) та польського мовознавця (*prof. Miodek*). Якщо йдеться про заклади в Україні<sup>1</sup>, в яких використовується у спілкуванні польська мова, то, на думку респондентів, т. зв. правильною польською мовою, яку слід наслідувати, спілкуються насамперед у позашкільних навчальних

---

<sup>1</sup> Ми запропонували респондентам перелік таких закладів: польська суботня / недільна школа, костел, польські організації, польські ЗМІ, рідний дім (можна було зазначити більш як одну інституцію) та інші (які?), даючи можливість вписати власний варіант.

закладах та костелі (відповідно 88 % та 78 %). Більшість (75 %) молодих білінгвів трактують мовлення польських ЗМІ як приклад, вартий наслідування. Трохи більше ніж половина (54 %) молоді, яка декларує польське походження, вважає, що значну роль у пропагуванні польської мови відіграють польські організації, які функціонують у їх місцевостях. Польську мову, винесену з рідних домівок, якою спілкуються рідні та близькі анкетованих, лише 27 % учнів вважають правильною, що, можемо припускати, зумовлюється усвідомленням наявності певних особливостей цієї мови.

Отже, молодь в Західній Україні в переважній більшості (84 %) усвідомлює факт відмінностей у мовленні поляків з Польщі та польськомовного населення України. 9 % анкетованих вважають, що немає різниці між польською мовою її носіїв в Україні та Польщі. Натомість 7 % не знають, чи відмінності існують.

На основі проведеного анкетування можемо стверджувати, що важливу роль у формуванні мовно-національної свідомості дитини відіграють найстарші члени родини: за їхнім посередництвом наймолодше покоління опановує мову, пізнає традиції та культуру польського народу. Здебільшого всі анкетовані знання мови почерпнули від свого найближчого оточення. В Україні польська мова функціонує в домінуючому іншомовному оточенні, тому коло її використання обмежене. Зміна комунікативної ситуації зумовлює переключення з одного мовного коду на інший. Молодь спілкується здебільшого українською мовою, а спілкування польською мовою відбувається найчастіше у позашкільному навчальному закладі, костелі та вдома. Саме школа та костел, а також польські ЗМІ, на думку більшості учнівської молоді, пропагують нормативну польську мову, яку треба наслідувати. Істотним є також те, що значна частина учнів позашкільних навчальних закладів усвідомлюють відмінності між польською мовою, яка функціонує на території України, і тією, якою спілкуються поляки з етнічної Польщі. Перспективи вчаємо у проведенні подальших досліджень соціолінгвістичної ситуації в Україні.

### **Список використаної літератури**

1. Непоп Л. В. Лексичні особливості польських говірок на території Хмельницької та Житомирської областей / Л. В. Непоп. – Київ, 2004.
2. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми : Підручник / О. О. Селіванова. – Полтава: Довкілля-К, 2008. – 712 с.

3. Brzezina M. Języki mniejszości narodowych w tekstach literackich i folklorystycznych. I. Południowokresowa polszczyzna Żydów / M. Brzezina. – Warszawa-Kraków, 1979.
4. Cechosz I. Końcówka 1 osoby liczby mnogiej w gwarach polskich na Ukrainie / I. Cechosz // *Studia nad polszczyzną kresową*. Tom X / Pod red. J. Riegera. – Warszawa, 2001. – S. 59–64.
5. Cechosz I. Uwagi o języku polskim w Felsztynie na Podolu / I. Cechosz // *Kontakty językowe polszczyzny na pograniczu wschodnim*. Prace ofiarowane Profesorowi Januszowi Riegerowi / Pod red. E. Wolnicz-Pawłowskiej i W. Szulowskiej. – Warszawa, 2000. – S. 23–29.
6. Dzięgiel E. Dawne a pochylone w kilku gwarach południowokresowych / E. Dzięgiel // *Kontakty językowe polszczyzny na pograniczu wschodnim*. Prace ofiarowane Profesorowi Januszowi Riegerowi / Pod red. E. Wolnicz-Pawłowskiej i W. Szulowskiej. – Warszawa, 2000. – S. 79–87.
7. Dzięgiel E. Polszczyzna na Ukrainie. Sytuacja językowa w wybranych wsiach chłopskich i szlacheckich / E. Dzięgiel. – Warszawa, 2003.
8. Geben K. Świadomość i kompetencja językowa a warstwy leksykalne w idiolektach młodzieży polskiego pochodzenia na Wileńszczyźnie / K. Geben. – Warszawa, 2003.
9. Karaś H. Gwary polskie na Kowieńszczyźnie / H. Karaś. – Warszawa–Puńsk, 2002.
10. Kurzowa Z. Historia i współczesność języka polskiego na Kresach południowo-wschodnich / Z. Kurzowa // *Historia i współczesność języka polskiego na Kresach wschodnich* / pod red. I. Grek-Pabisowej. – Warszawa, 1997. – S. 111–165.
11. Kurzowa Z. Język polskiej inteligencji Lwowa dwudziestolecia międzywojennego / Z. Kurzowa // *Inteligencja południowo-wschodnich ziem polskich*. Podkarpackie spotkania. Literatura – Język – Kultura. T. 2. – Kraków, 1998. – S. 165–169.
12. Kurzowa Z. Język polski Wileńszczyzny i kresów północno-wschodnich XVI–XX w. / Z. Kurzowa. – Warszawa – Kraków, 1993.
13. Kurzowa Z. Polszczyzna Lwowa i Kresów południowo-wschodnich do 1939 roku / Z. Kurzowa. – Warszawa–Kraków, 1983.
14. Kurzowa Z. Ze studiów nad polszczyzną kresową / Z. Kurzowa. Wybór prac. R. IV. – Kraków, 2007.
15. Masojć I. Regionalne cechy systemu gramatycznego współczesnej polszczyzny kulturalnej na Wileńszczyźnie / I. Masojć. – Warszawa, 2001.
16. Mędelska J. Język polski na Litwie w dziewiątym dziesięcioleciu XX wieku / J. Mędelska. – Bydgoszcz, 1993.
17. Miodunka W. Język polski poza Polską / W. Miodunka // *Polshczyzna 2000*. Orędzie o stanie języka na przełomie tysiącleci / pod red. W. Pisarka. – Kraków, 1999. – S. 306–325.
18. Parylak P. Prowincjonalizmy mowy polskiej w Drohobyczu i jego okolicach [przedruk] / P. Parylak // *Język polski dawnych Kresów Wschodnich*. T. 2. *Studia i materiały* / pod red. J. Riegera. – Warszawa, 1999. – S. 341–363.

19. Rieger J. Język polski na Wschodzie / J. Rieger // Współczesny język polski / Pod red. J. Bartmińskiego. – Wrocław, 1993. – S. 547–560.
20. Rieger J. Język polski poza wschodnimi granicami kraju w XX wieku – rewolucja, ewolucja, perspektywy / J. Rieger // Polszczyzna XX wieku. Ewolucja i perspektywy rozwoju / Pod red. S. Dubisza i S. Gajdy. – Warszawa, 2001. – S. 211–219.
21. Rieger J. Język polski na Ukrainie w końcu XX wieku. Cz. I. Stan i status. Cechy charakterystyczne. Polszczyzna w lwowskim, tarnopolskim i na Podolu. Teksty / J. Rieger, I. Cechosz-Felczyk, E. Dzięgiel. – Warszawa, 2002.
22. Sawaniewska-Mochowa Z. Tradycje zaścianka szlacheckiego w języku i mentalności Polaków na Litwie / Z. Sawaniewska-Mochowa // Sytuacja językowa na Wileńszczyźnie / Pod red. J. Porayskiego-Pomsty. – Warszawa, 1999. – S. 114–123.
23. Smułkowa E. Sytuacja językowa w Ejszyszkach. Wyniki badań sondażowych prowadzonych na Litwie w 1997 roku / E. Smułkowa // Sytuacja językowa na Wileńszczyźnie / Pod red. J. Porayskiego-Pomsty. – Warszawa, 1999. – S. 54–63.
24. Smułkowa E. Uwagi o języku starszego pokolenia inteligencji lwowskiej A. D. 1989/1990 / E. Smułkowa // Język polski dawnych Kresów Wschodnich. T. 1. Studia i materiały / pod red. J. Riegera. – Warszawa, 1996. – S. 223–255.
25. Turska H. O powstaniu polskich obszarów językowych na Wileńszczyźnie / H. Turska // Studia nad polszczyzną kresową. T. 1. / pod red. J. Riegera i W. Werenicza. – Wrocław – Warszawa – Kraków – Gdańsk – Łódź, 1982. – S. 19–121.
26. Zielińska A. Język polski na Litwie Kowieńskiej dawniej i dziś / A. Zielińska // Kontakty językowe polszczyzny na pograniczu wschodnim. Prace ofiarowane Profesorowi Januszowi Riegerowi / Pod red. E. Wolnicz-Pawłowskiej i W. Szulowskiej. – Warszawa, 2000. – S. 291–298.
27. Zielińska A. Polska mniejszość na Litwie Kowieńskiej. Studium socjolingwistyczne / A. Zielińska. – Warszawa, 2002.

**М. З. Зелинская**

## **ОСОБЕННОСТИ СОВРЕМЕННОЙ ЯЗЫКОВОЙ СИТУАЦИИ: ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ПОЛЬСКОГО ЯЗЫКА В ЗАПАДНЫХ РЕГИОНАХ УКРАИНЫ**

Статья посвящена исследованию социолингвистической ситуации: выбору языка общения молодежью польского происхождения, которая учится во внешкольных учебных заведениях (польских субботних / воскресных школах) западных областей Украины. Полученный методом анкетирования

материал дает возможность определить социолингвистическую ситуацию молодежи польского происхождения – носителей польского языка, проживающих в трех западноукраинских областях (Львовской, Ивано-Франковской и Тернопольской).

**Ключевые слова:** польский язык, польское происхождение, двуязычие, анкета, внешкольное учебное заведение, молодежь, коммуникативная ситуация, Западная Украина.

**M. Z. Zelinska,**

Postgraduate Student of Polish Philology Department,  
Ivan Franko National University of Lviv,  
1, Universitetska St., Lviv, 79000, Ukraine,  
tel. : (38 032) 239-47-33,  
mariazielinska23@gmail.com

## **THE SOCIOLINGUISTIC SITUATION OF THE POLISH-SPEAKING YOUTH IN LVIV, IVANO-FRANKIVSK AND TERNOPIL REGIONS**

### **Summary**

The article is an attempt to determine the sociolinguistic situation of the young speakers of Polish who live in Western Ukraine. The purpose is to present everyday communicative situations in which the youth speaks Polish, situations, where the change of the language code takes place (from Ukrainian into Polish and vice versa), the language (languages) used in a family communication. I was also interested in sources the pupils learned Polish from, as well as in their opinion about the Polish language functioning in Ukraine. The material was obtained by means of a questionnaire. The questioning covered 453 respondents who declare Polish descent and attend extracurricular educational institutions (Polish Saturday / Sunday schools).

Based on the answers of the respondents we can say that the family is the most important factor in the formation of language and national identity of a child. In most communicative situations pupils speak Ukrainian, Polish is mainly spoken at Saturday / Sunday schools, in the Catholic Church and at home. Most of the respondents realize the differences between the Polish language spoken in Ukraine, and the one spoken in Poland.

**Key words:** the Polish language, Polish descent, bilingualism, questionnaire, extracurricular educational institution, youth, communicative situation, Western Ukraine.

*Надійшла до редакції 11.11.2014 р.*